

Baltijas Semkopis.

Apsteļams:

„Balt. Semt.“ ekspedizija, Rīgā, pilš. Raķu-eeļā № 6 (Bafarā) un redakzija: Jelgavā, Ratoļu-eeļā № 2. Beftam Rīgā: Šillinga, Kapteina un Luģawa grahmatu-bodis un pee topmana Verchendorff, pilš. Raķu-eeļā № 13. Zitas pilšētās: wifas grahmatu-bodis. Uf lauteem: pee pagasta - waldehm, mahzitateem, skolotajeem, zc.

5. gads.

Rīgā, 28. februari.

Maķfā:

Ar Peelitumu: par gadu 3 rub., par 1/2 gadu 1 r. 60 t. Beft Peelituma: par gadu 2 rub., par 1/2 gadu 1 r. 10 t. Par peefuhtifchanu ar paslu uf katru eksemplari, ween' alga waj ar jeb beft Peelituma, jamafā 60 kap. par g. un 35 kap. par 1/2 g. S l u d i n a j u m u s peenem wifās apsteļamās weetas pret 8 kap. par fihtu rindinu.

№ 9.

Lihds ar Baltijas Semkopi ik nedetas isnahft Peelitums ar stahsteem nu derigu laifa-kawekli; maķfā 1 rub. par gadu, 50 kap. par pusgadu.

1879.

Saimneezibas nodafa.

Stahdu apauglofchanahs.

Katram kreetnam semkopim, kas dodahs lihds ar laifa straumi uf preekfchu un gaida no faweem darbeem un publineem, laulds un dahrsds, labus panahkumus, wajaga ari dabā — stahdu dšihwē gaischakahm azihm eeflatitees. Katris semkopis, kas fchos puhlinus ne-baidisees, fawas azis zeefchaki un fmalakati uf katru stahdinu mest un winu dšihwi jeb darbofchanos daudf maf eewehrot, tam atwehrtsees stahdu dšihwē leelā dabas grahmata ar faweem jaukumeem un muhschigi nodibinateem, brihnifschigeem dabaslikumeem, beft kuru kreetnas eewehroschanas ne weens semkopis ne ka laba nepanahfs. Kamehr tahds semkopis, kas stahdu dšihwi un dabas likumus daudf maf eewehrojis, sinahs weegli dafchadeem launumeem isbehgt jeb pretim atturetees, tamehr tahds semkopis, kas ar nepatifchanu jeb meega pilnahm azihm uf stahdu dšihwi fskatahs, zeetihs wairaf stahdes pee laukeem, plawahm un dahrseem. Ja tahdam ari kahdreis kas labi isdodahs, tad tas ir nejaufch attrahpijums, kā atlai wistai meefchu grauds.

Weena no fwarigakahm buhifchanahm stahdu dšihwē ir apauglofchanahs. Šchi buhifchana ir ari til gudri no dabas eetaifita un nodibinata, ka winu tilai war apluhlot ar apbrihnofchanu. Stahdu apauglofchanahs noteefahs kad stahdi stahw fawā leelakā fskaitumā, pilnōs seedōs. Eewehrojamafahs seedu dakas pee stahdu apauglofchanahs ir seedu puteklu kahtini ar seedu puteklu mazineem, kurods seedu putekli fagatawojahs, un grifels jeb seedu puteklu zekfch. Seedu putekleem ir pa leelakai dakai dšeltana un pa dakai ari farkana, bruhna, wijoleta, fila jeb jala krahsja. Tapat tee ir pee dafchadeem stahdeem no dafchada leeluma un isfkata. Seedu putekliſchi istaifa zaurmehra 1/20 lihds 1/300 lihniyahm. Ja fchos putekliſchus apluhlo zaur wairojamo glahfi, tad tee isfkatahs kā apatas truhbinas, apliktas ar fskaitteem mafeem fpurifcheem, kahrpinahm jeb lihftitehm, starp kurahm dafchās weetas redjami gan pliki gan ar wahzineem aifflehgiti zaurumini. — Schinis, ar smalku plehwiti ahriigi un eefschigi pahrwiltās un isoderetās truhbinās atrodahs glotainifch fchkiſtumus, dafchu reis ari elas pilites. Kad seedu putekliti ar uhdeni apstafa, tad tas eefihd uhdeni un breeft til stipri, ka eefchejā plehwite zaur zaurumineem ispeeschahs uf ahri, kamehr beidsot puteklitis fafchkiſt. Ja seedu puteklus apslapina, tad pee teem ronahs teewas truhbinas, kas pee apauglofchanahs ir no leela fwara. Kad seedu putekliſchi jau pilnigi gatawi, tad kahtinu-mazini fprahgst pufcham un seedu putekliſchi kā maf mahkonitis pazelahs uf augfchu. Ja tilai weens weenigs puteklitis paleef gulot wirs grifela gala, tad apauglofchanahs sawu mehrti panahkufe. Grifels atrodahs alafch seeda widu starp puteklu kahtineem un isfkatahs kā masa truhbina ar paplafchinatu apafschgalu un waleju zauruminu wirsgalā, kas par rehti teef fauktis. Pilnā seedu laifā fakrahjahs wirs rehtes un grifela truhbinā lipigs falds fchkiſtumus (nektars). Tiflihd fka seedu puteklitis wirs rehtes peekheeres jeb grifela truhbinā eetizis, tad tas isbreeft, fahf weenā weetā truhbinas wihjē pagarinates un tahlatu augt. Pagarinatā truhbina fpeeschahs zaur grifela widu augdama uf preekfchu lihds grauda mefglam. Grauda mefglis fatura dihgifchanas weelu, tehrptu glotainā, mafahm loditehm pilditā fchkiſtumā. Seedu putekla truhbinas fchkiſtumus famaifahs nu ar dihgifchanas weelu, apauglofchanahs ir notikufe un tagad eefahfahs pirmo faninu attihstifchanahs,

tur kur truhbina ar dihgifchanas weelu fadurahs. Apalā fanina peenem drihs peenahkamo formu un isfkatahs kā ihpats mafs stahdinifch, kas tad pehz attihstahs par pilnigu graudu. Ja seedu puteklu kahtinus seedam atnem, eekam puteklu mazini usfprahgsti, tad seeds augtu nenefs. Mahftligu apauglofchanu isdarot, nonem seedam wina pafchu seedu puteklu kahtinus un apbirdina wina grifeli ar zita stahda seedu putekleem, zaur ko tad top raditas jaunās fortes.

Apauglofchana noteef toti weegli, kad uf seeda atrodahs grifels ar puteklu kahtineem kopā. Bet pee daudf stahdu fortehm tas tā nam. Puteklu kahtini ir waj par ihfeem jeb atrodahs pa wifam uf ziteem, tā nosaukteem wihriſchku seedeem jeb ari stahdeem. Stahdi, pee kureem uf weena atrodahs tilai wihriſchku un uf otu tilai seewifchku seedi, par peem. kanepes, apini, wihtoli u. t. t., tilai teef apaugloti zaur dafchadeem seedu kulaineem, taurineem, it ihpafchi bitehm un mehju. Schee fskraiduti, bites, dafchadi kulainifchi un taurini, seedu laifā no seeda uf seedu fskreedami, pahrnefs no wihriſchku seedeem putekliſchus uf seeweefchu seedeem un tā fchos beidsamos apauglo. Tapat wehifch un wehja wehſma nefs pa gaisu daudf milionus, muhsu azihm nere-dsamus seedu putekliſchus daudf juhdschu tahlumā, pat pahr tahlahm juhrahm un semehm. Pat jaukā mihligā fmarfcha seedu laifā zelahs pa leelakai dakai no seedu putekliſcheem, kurus lihds ar gaisu nahfts eewelf. Ja seedu laifā eetrappahs stipris ilgs leetus, tad puteklu mazini usfprahgst pa ahtru, jeb ja eegadahs karſis, faufs wehifch, tad grifels un graudu mefgls istalst un isfchuhst. Tahdās buhifchanās newar stahdi pilnigi apauglotees, ka to daudfreis peerebs pee augtu kofeem un mafakā mehra pee labibas.

Pee leelā pulka gaisds libinabamos seedu puteklu noteef, ka tee no fweefchās stahdu fugas atkal pa wifam uf zitas stahdu fugas seeda nokriht, kur tad tas fakalst un nerada ne kahdu apauglofchanas spehku, ka par peem. ahbeles seedu puteklis uf tesberi, bumbeeres uf ahbeli u. t. t. Turpretim tahs pafchās weenas fugas stahdi apauglina weena otu, kā par peem. mefcha ahbelu un bumbeeru seedu putekli apauglina pahrlabotu ahbelu un bumbeeru koku seedus. No fchahdu augtu sehlahm audjeti jauni kozini ir jau pa dakai mefcha koku ihpafchibas peenehmufchi. Ja baltee un jakee firni top blakus fehti, tad baltee firni pahrwehrtchahs pusfalōs un isfkatahs nekofchi. Pelelee firni starp pupahm fehti, dabon pa dakai raibu isfkatu. Labas rubfu fortes blakus ar flittu forti fehtas, faudē ahtri jo ahtri wifas labās ihpafchibas u. t. t.

No seedu puteklu jauifchanahs nu ir redjams, ka semkopim fawā laifā un dahrsā zeefchi uf to jaluhlo, ka nenahf weenas fugas stahdi par tuwu kopā, jeb ja tas rahditos ne-eespehjam, tad jarauga zaur agraku sehifchanu tā eetaifit, ka seedu laifi nesakriht weenā un tani pafchā laifā, ja winifch grib fawas labibas un dahrsā stahdu labas ihpafchibas ufturet un pawairot.

Šcho masu brihtinu, stahdu dšihwi apluhkojufchi, redsam jau til daudf fwarigu mahzibu un brihnifchigu dabas spehku darbofchanos, zif daudf wairaf wehl nē, kad stahdinu pawadifim no wina dšihwes eefahkuma lihds beigahm. Tadeht faku wehl reis, kā jau augfchā mineju, ka katra kreetna semkopja fwehts peenahkums ir, gaischakahm, atwehrtahm azihm stahdu dšihwē luhfotees, zaur ko eemantos daudf mahzibas un newainigus preekus.

Pogu Janis.

gada grahmatu," bet freetnā raksta ne-eewehrošana no publikas pušes leezināja, zif maš wehl par freetna tautas gara kopschānu teef gabdats, leezināja, zif daudš augstak Auseklis ari šhini sinā pahr daudš ziteem itahweja. Wina pehdigs darbs ir „Baltijas Kalendara“ fastahdischana. Redsebam muhsu kalenderu nepilnibu, winsch isdewa sawu jo pilnigako, kuram pehz wina nodoma ahrigi wehl daudš glihtakam waijadseja tapt. Warbuht, ka wina draugeem idosees, kalenderu turpmak isdodot, šhini sinā wina nodomu ispildit. Kalenderi atrodahs ari Ausekka no-wele „Lihdumneeks," kuru winsch gan pats par nepilnigu nosauzis, bet kura tomehr ir wisai jauka un eewehrojama.

Tahdi ir ihjumā Ausekka nopelni. Mums nahs wihri Auseklim lihdsigi apbahwinati, kureem listens garaku muhschu buhs peespreedis; tee warbuht pastrahdahs wairak, bet winu nopelni nepahrsneegs Ausekka nopelnus, jo Ausekka nopelni nepastahw wis wina atstahdōs rakstōs ween, wina nopelnis ir it ihpachī, ka winsch zaur saweem raksteem pa wisam jaunū garu modināja, ka winsch muhsu dseijai jaunū, brihwu zeku rahdija, winu patstahwigu darija, tadeht — intaminatis fulget honoribus.

Krogzemju Mikum — Auseklis ir dšimis 6. septbra. deenā 1850. g., Mloijas draudse, Ungurpils pagastā, Sihpolu mahjās. Pirmās mahzibas tam pasneedsa wina mahte, tad tas apmelleja Mloijas, Diklu un Ehrktu (pee Tehrauda) draudses skolas un eestahjāhs tad 1868. Walfas seminarijā, kuru tas 1871. g. junijā beidza. Skolā tas bijis fewischki weikls rakstamōs darbōs un ihpachī seminarā mihlejis weentulibu un dabu, kura winam bija pilna dšihwibas, pilna tehlu. Winam „dabas mahte pilno kruhti neleedsa," winam wehstija „firmāis ofols un runigais awots" wezlaiku sinas, jo winsch to walodu šaprata, winam nebija sentšchu dabas deemi miruschī, winam wehl peldeja upēs un esarās Nahrās, koku šarōs šchuhpojāhs Duknas „šcheklas gaudas dseesmās jaukdamas," Bergrubis un Puschkait's „farināja pum-purischus un darināja kokeem puschkus" un

„Ruhki lihda lihdu: in,
Beeju behrsu birsumin;
Trimpus tairahs meeschus feht,
Lihgo alu pabruhweht."

Seminarā buhs ari kahda dafa no dseijokeem šazereta, kuras tas 1872. g. „Dseijās" klaijā laida. Seminaru atstahjis, tas bija Jaun-Peebalgā, Zehfīs un Zeelwahrdē par skolotaju, wišur til ihšu laiku ween, jo ar šawahm „Dseijahm" tas bija lapsemu puhli aiskustinajis, few daudš draugu un, lā šaprotams, ari eenaidneeku eeguwis. Beidšot Rīgā par skolotaju buhdams, tas puhlejāhs Wez-Peebalgā palihgā-skolotaja weetu dabut, bet ari tur pasihstamā eemesla dehl atraidits, winsch redseja, ka listens tam nebija lehmis tautas audšē freetnu garu kopt un dewahs 1874. g. uš Peterburgu, kur tas 2 gadi Anglu skolā un 2 gadi Maija un Wiedemana gimnasijās kā skolotājs weiksmīgi strahdaja. Peterburgā winsch atrada draugus un sawu zenteenu šapratejus, tē, tahlā tahlumā no Latwijās, tam sehla jaunās zeribas sawu mehrti panahft. Newaredams pats pee freetnas gara kopschānas jaunajā audšē puhletees, tas isdewa sawu „paidagogisko gada grahmatu," bet šubrais listens winam nebija lehmis ilgi tautas karogu nest, 25. janwari šch. g. pulksten 8. wakarā nepulksteja wairs ta širds, kura sawu tehwižu til karsti mihleja. Diwi deenas preeksch wina nahwes es winu pirmo un pehdejo reis redseju, tad wina zitfahrt dedšigās azis jau bij isdšifuschas, nahwes engelīs jau bij sawu sehgeli uš wina peeres usspeedis.

Otrā deenā pehz Ausekka nahwes šapulzejāhs pulzinsch wina draugu un pahrrunāja, zif jauki tas buhtu, ja paspehtu tautas dseij-neeka meesas tehwijās smiltis guldinat, ja paspehtu, wina meesahm tai semitē pehdejo dufas weetu dot, kur wina gars weenumehr mahjoja. Bet kur tildaudš naudas eeguht? „Dofim zif katris špehsim" un ihšā laikā bija waijadšigā sumā (385 rudli) kopā.

1. februari bija nolikts lihki uš dšelszēku pawabit. Pulksten 5. šanahzam Jezus bāznizā. Bāzniza melnās krahšās tehrtā; preeksch altara stahw šahrks, kusch fewi nelaiķa meesas šlehpā. Ehrgeles atstān, šapulzejuschēes nodseed:

„Mehs šcheitan ešam weest,
Ne mahjās weetinā u. t. t."

Zeen. bāznizās kungs Seebergs stahjāhs altara preekschā un runā par Luk. 24, 32. Dedšigi, nelaiķi godinādami wahrdi. „Winsch ir labas domas dāschā pantā krahjis" — — — „winsch bija ne ween saweem mahzelleem, bet wisai tautai mahzitājs — — — winsch tai bija gara wadons." Atkal top dseesma nodseedata. No ehrgelehm atstān, Jurjanu Andreja wisai juhmīgi špehleta muhsu Baumanu Kahrla „Salda dufa tam." Šahrku šahf nest; ehrgetu šlanās pahreet šcheklā pianissimo; leekahs, ka gari gaisā gaudotu. Šahrks noneests lihds bāznizās durwihm; neseji apstahjāhs; Grūnthala l. stahjāhs šahrkam preekschā lawru wainagu rokā. „Šchejeenes Latweeschu labdariga beedriba pehz tewis sehrodamees šcho wainagu wijusti un pasneeds winu pateizigās juhsmās Dawā beidsamā zētā. Beedribas wihtais wainags gan sawihtihš drihfi, bet muhscham nesawihštams paleef wainags, ko Tu pats few eš wijis." Šchos wahrdus teikdams Grūnthala kungs nolika škaištu wainagu uš dseijneeka šahrka. Pee wainaga karajāhs diwi lentas. Uš weenas bija rakstits:

Krogzemju Mikum - Auseklim,

dzim. 1850. g. 6. sept., mir. 1879. g. 25. janw. d.
Sw. Pet. Latw. Labdar. Beedriba;

uš otras:

Laima Tew' puschkoja wairak par tuhkstoscheem gareem
Dauds Tu jau krahjis wezu lauschu tehlu,
Pat jaunās meitas, jaunus Latwju dehlus.

Auseklis.

Lahpas apgaismoja nelaiķa pehdejo zeku; pulzinsch tauteeschu to pawadija lihdsi Waršchawas dšelszēta stanzijai. Grūnthal l. isfajija širsnigus atwadischānahs wahrdus, peeminedams, ka tikai Ausekka meesas, ne wina gars no mums šchirahs. Tad dewamees uš muhsu labdarigās beedribas lokalu.

Pehz ilgākas klušuzeechānas pazehlahs kahdi is klahtbuhdameem un šauza nelaiķim kahdus wahrdus pataf. Pirms runāja Sw. Peterburgas Latw. labdarigās beedribas preekschneeks Kemika kungs. Wina runa škan ihjumā tā: „Wiseem listens naw lehmis tehwižā darbotees, bet ka mehš ari šwešchatnē dšihwodami waram preeksch tautas puhletees, waram winai mihli tapt, to leezina mums šchi deena. Tahs dahrgās mantas, ko nelaiķis šawai mantineezei, tautai, atstahjis, ir wina literaturiskee darbi. — Til zeenitu lozekli šawas darboschānas pirmās deenās šaudedama, beedriba juht šahpigu pametumu. Lai pametums muhs usmudina wingrā zenschānās nelaiķa garā."

Tad runāja Sterstu Andrejs. „Leekahs it ka pate daba zeltu šchekhrstus weizigai Latweeschu attihstibai. Nahwe mums atnem nelaiķā muhsu freetnakos un wisweizigākos strahdneekus. Atkal mums tahds jadod semes kleshpjam pašchā šiprakā darba laikā." Zeen. runatājs nelaiķa nopelnus, ihpachī mitologijas sinā, peeminejis, beidza ar šchahdu nelaiķim dahwatu dseiju:

„Pee tautas širds Tu kausijees,
Tahs pufsteenus dseedaji dseijā,
Ar deewu meitahm Tu lihgsmojees,
Ar Dewim tahs treeza un deja."

Pehz Sterstu Andreja runāja Baumanu Kahrlis. „Mirt jaunami, mirt wezami, pusmuhschāna ween nemirt," šchos wahrdus wehl nesen atpakaf šauza Waraidoschu Sanderis pee Kronwalda Atta šahrka. Reschehligais listens mums atkal panehmis pusmuhschāna wihru, kam daudš šcheklu raudataju paleef wišā Latwju tautā. Nelaiķa nopelni mums wiseem sinami, tos mums jau ari bāznizā pareiši aprahdija zeen. bāznizās kungs. Auseklis strahdaja tautai un tauta šchihš mantas gan sināhs usglabat." Tahlak zeen. runatājs augstak peemineeto lentes usrakstu minedams, dedšigeem wahrdēem norahdija uš nelaiķa bagatahm dahwanahm, kuras winsch pareiši isleetajis „wezu wezos tehluš" krahdamš un tautai šklaidrotus atdodams. „Wifōs wina darbōs kupla domu bagatiba Lai winsch mums alāsch paleef dahrgā peeminā. Salda dufa tam."

Wihru koris nodseedaja trihskahrtigi „salda dufa tam," tad runāja Grūnthal kungs. „Muhsu mihkam aishgahjejam, Krogzemju Mikum, škaitos pehz dšimtenes tuwineeks, — ešam weenas draudses. Bet es atstahju dšimteni junija-mehnest tani pašchā gadā, kurā Krogzems septembrī dšima, tā ka muhsu pirmā un deewamšchehl ari pehdejā

redsefchanahs fcheit Peterburgâ bija." Tad runatajs nolastja dšiki fajustu dseiju, kurâ tas bahrgo likteni apsuhdš, ka tas, sinadams muhsu strahdneeku majo staitu, sinadams muhsu ne-apkopto, gadu fmiteneem postâ atstahto darba lauku, mums tomehr atnem strahdneeku.

„Zusdamees, ka bahri palikuschi
Luhdsam Tew, wisaugstafajs,
Lai no wina gara garus dšendē,
Kureem tautas mihslestibas dširfste
Kruhtis deg muhs fajldit.“

Tad zeen. runatajs leet „Auseklin pascham“ „domu juhsmâs“ us mums teikt:

„Zuhs dahrgi, mihti tautas brahli,
Es ne-efmu wehl atschihrees!
Waj dšintene, waj zitur tahli,
Mans gars pee Zums wehl alafsch ees. —
Es wehl Zums luhgschu: Weenprahstibu
Pee tautas darbeem glabajeet,
Zil spehjeet sneedseet palihdsibu
Teem, kam pa dauds fcheit gruhti eet.

Zuhs, brahli, kam ir wairaf gaismas,
Teem tukchajeem to neslehepet,
Zuhs patrioti, jel no teefas
Pee tautas darbeem strahdajeet,
Pat few' un sawu aismirsdami,
Jo tautas darbs — wiswehtafais!
Tur nedrihtsteet buht weenaldšigi,
Weenaldšigs darba — maitatajs!

Es tapu atnemts darba rihtâ,
Pee tehnu tehweem pulzinats;
Mans darbs, tif eefahls paleef lahla,
Bet tas jau nebija mans prahts.
Man sčehl bij schirtees ruhltâ nahwē,
Kur nebij lauts „ardeewu“ teikt,
Tas gan deht tam, lai gara wihsē
Es waru Zuhs arweenu sweikt.

Zuhs strahdajeet, es meerâ duju,
Uf juhsu darbeem nofstatos
Un sawu swehtibu Zums fuhtu,
Lai darbs Zums labat paweitkos.“

„Zeenjami mihti tuwineeki!“ runaja Grūnthal t. pehz nolastjas dšeesmas tahlak, „Sirms, nespehzigs tehws un mahte! Ja zilwels ari garu muhschu peedšihwo, bet ja lihds ar winu ari wina peemina nomirst, winsch ne weenam nepeetrahtit, tad winsch naw dšihwojis, bet jau dšihwodams mirons bijis; ja turpreti zilwels tif ihu muhschu ween peedšihwo, bet pee saweem lihdsdšihwotajeem un winu pehznahkameem dahrgâ peemina paleef, tad tas wehl pehz nahwes dšihwo. Seelais reformators un karstais Zuhdu patriots dšihwo jau gadu tuhtstofchus un dšihwos wehl, kamehr ween zilweziba buhs, kuras mihtotajs un aistahwetajs winsch bija — Ausetka nofkumuschee wezaki, kas no tahleenes mihtâ dehla weetâ melnu lahdi fagaideet, Zums par apmeerinafchanu fuhtam to leezibu lihdsâ, ka Zuhs ejeet dehtu audšinajuschi, kas wehl ilgi pehz nahwes tautas firbi dšihwos. Kaut katris tâ dšihwotum, ka pehz nahwes wehl dšihwojam.“

Tad Sterstu Andrejs wehl pateizahs behru komitejas wahrdâ teem, kuri zaur dahwanahm pee Ausetka lihka aishwefchanas bija lihdssejuschi.

Pulkstens bija jau pahri par desmiteem. Wehl nogahja daschi us dšelsszeli, wilzeenam aiseijot Ausetlin pehdejâs ardeewas teikt. Nati jahfa kusetees; wifš nonehna zepures un lakatineem wehzinadami atwadajahs no sawa mihtâ Ausetka. — Dufš falbi, sentehwu fuhtni, winu gara weizinataj un aistahwetaj! Silajâ kalnâ starp sentehweem lihgsmodamees wehsti wineem, ka winu gars atkal Latwijâ atmodees, ka Tu atstahji wihrus, kas grib Lawâ garâ zihnitees! — Dufš falbi!
Wensku Edwards.

Daschadas sinas.

No eefschjemes.

Riga. Pagahjuscha gada nowembri fchejeenes zeetumu-komiteja peenehmufe skolotaju, kas lai mahza zeetumneekus, kureem pascheem uf mahzifchanos patifschanas. Tagad nemot pee mahzibas dalibu 32 zeetumneeki. Mahziba topot sneegta lasifchanâ, rakstifchanâ, rehkinafchanâ, wehsture, geografijâ, bihsbeles stahitōs zc., un zeetumneeki mahzotees wifus fchos preefšchetus itin uszihrtigi. Mahzibas laiks esot no 8. lihds 9. rihtâ. Skolotaja loneschana un mahzibas lihdsleku eegahdafchana noteefot uf komitejas rehkina.

„Tautas beedris“ „Balsai“ un mums atbildejis uf muhsu pretraktseem Uimana fga leetâ.

Kâ ne mehš, nebs ari „Balsa“ redafzija ar mineto lapinu ne-eelaidifimees polemikâ, ir pats par fewi protams. Tadeht mums peetifs, no Tautas beedrifcha isnemot kahbus wahrbus un teikumus, ko tas pret mums un „Balsu“ isgahfis, lai lasitaji redsetu, ar kahdu nefaunibu wina „redakteers“ ziteem lez azis, sinams pehz pasifstamâs komandas, jo spalwina lidinajahs, kâ wehjsch to dšen.

No „Balsa“ Spalwina t. faka, ta minot wezu laiku Wahzu romanu rakstifaju pehdâs, turpretim „Tautas beedra“ redafzija nenolaihschotees uf fema partijas stahwolka; „Bals“ dšeedajot bes notehm, un fskandinot bei kahdas apfchranas, jebfchu winas redaktors parafstotees „adwolats A. Webers;“ wina nestahwot pate uf sawahm kahjahm, arot ar fwefchu telu zc. Par apmeerinafchanu jaunajam waronim kengafchanas-laukâ tē buhtu japeemin, ka Spalwina fgs arfchanai wehl pa jaunu — wehl winam daschs labs stops peeua ja-idsch. — Wehl jo nefaunigaki fchis wehl dširdinamajs isturahs pret „Balt. Semkopi.“ Ta redafzija fewi 52 reises gadâ usteizot un usflawefot un ne-efot ne wahrdina fapratust no ta peefihmejuma „Tautas beedri,“ kuru mehš efam pahrspreedusch; „Balt. Semk.“ redaktors peeflahjigas walodas nesaprotot, bet tifai „rupju lamataju-walodu,“ „Balt. Semkopja“ rakfts pret Uimana fgu esot „rupji meli,“ teem Spalwina fgs gribot noraut to apfegu, „Balt. Semk.“ no saweem pehrnajeem lasitajeem 2 tresch-datas esot pasaudejis, tam esot koti ne-iglihtota daba, bet winsch, proti Spalwifsch, stahwot augstak un pahri par katras weenpufigas partijas gribahm un wehleschannahm zc.

Nabaga Spalwin'! Zif ilgi tu tâ grosifees un ahstifees — pirmais wehjinfch temi palamps — brauz Deewa meerâ!

No Ahdascheem mums peenahf fchahds pretraktis, ko mehš nepaihfinatu usnemam:

Par isskaidroschannu. Lai gan mehš fskaidri nesapratahm, no kahda widus un laudim sinas ij Ahdascheem „Balt. Semk.“ 49. numurâ p. g. gahjuschas, tomehr kahrojahm ari to idibinat, ka spalwa tif negehligi rakstifust, bet tas mums lihds fcho labu deen' naw isdewees, katrs leedsahs daritajs buht. *) Mehš ari nemas ne-eelaischamees, tahdam nepareifas sinas klaijâ laidejam atbildet, gribam tif ween peewilteem lasitajeem to sinas aplamibu isskaidrot.

Mehš apafschâ rakstifuschees efam ari ne tif ween Ahdaschneeki, bet peederam ari pee teem, kas to godigu fanahlfchannu isrihkoja. Tas notila tâ: Kad mums 1876. gadâ jauns skolotajs atnahza, tad ar winu daschi jaimneeki un jauneki farunajahs, Zahnu-wakaru skolas namâ kopâ weefigi pawadit. Tas isdewahs ari koti brangi, jo par kahrtibu no wifahm pufehm bija gahdats. Zahnu behrni tif ar faules useefchannu dewahs sawâs mahjâs, lai gan mums kâ isrihkotajeem wehl kahda stundina, kâ faprotams, bija kopâ japaleef. Pa fcho starpu daschi no isrihkotajeem ar kahdeem Zahnu-behrneem skolas pagalmâ atlikuschas pudeles tukfchoja, no ka bija redsams, ka ne tif ween wehdars, bet ari galwa stipri pildijahs, kas tad aisween uf kildofchanos grosahs. Tâ ari tē. — No kildas zehlahs kauschannahs. Skolotajs to redsedams, fwehtu rihtu atgahdinataj, fur ziti laudis jau uf basnizu taifotees eet, eefluschos pasfubinaja mahjâs dotees. Bet diwi kundšini to wis nelifahs dširdot, jahfa atkal kâ gaisi knahbatees. Skolotajs to redsedams, ka tâ lahgâ ne-ees, stahjahs teem widu un ar zitu isrihkotaju

*) Schis jautajums buhs redafzijas noslehpums tif ilgi, kamehr leeta warbuht pagehrehš, ka zeen. finotaji sawus piinus wahrbus issaka. Zitadi fustu drofchiba un awifehm nebuhtu eespehjam, nepareifibas atklast.
R e d.

Pehdigais dahrgauns. (El, p. 66).

palihdību, to starpā weens no ņeĶa rakŶa paraŶtitajeem — iŶdewahs tos pa wahreem iŶraidit.

Ja tē nu Ŷkolotajam tas wahrds „kurbas“ buhtu par luhpahm gahjīs, tad tas gan wehl nemaj nepeerahda, ka winŶĶ ir tumŶdas mihtotajs, un dŶefmu pretineeks u. t. pr. Mehs tizam, ka winŶĶ newis k̄ dŶefmu pretineeks, bet to mihtotajs bija jaukas dŶefmas preeŶŶĶ Jahnū wakara eemahjīs. Mehs ari tizam, ka ne weens, kam wehl pilna ŶapraŶĶana bija, nebuhs warejīs dŶirbet, ka Ŷkolotajs uŶ iŶrihtotajeem Ŷajjīs: „Zuhs wiŶi eĶat kurbas.“ — EŶo t̄ Ŷapratīs tiŶ war buht tahds, kas par Ŷawu ŶapraŶĶanu Ŷainneeks wairs nebija, kas iŶraidito buhŶĶan̄a atraŶdamees wareja domat: waj es k̄ kildas Ŷahzejīs ari nepeederu pee teem diweem „kurbahm.“

Waj ari otra gada Jahnū-wakars tabeĶt palik̄ Ŷkol̄a ne-iŶrihtots, ka Ŷkolotajs „gobigu ŶanahŶĶanahm“ pretineeks? TadeĶt nebuht nē! WīnŶĶ teeŶĶam jau waijadŶigās weetas atlaufĶanu bija dabujīs un

gribeja jauku wakaru Ŷagahdat. Bet tabeĶt tas nenotika, to tuhlin redŶesim. Diwi no peĶrnaja gada „Jahnū wakara“ iŶrihtotajeem jeb warbuht wehl kaĶdi ziti bija, beŶ ka weetiga waldbiba un Ŷkolotajs Ŷinatu, noŶpreeduŶĶi, ka ŶĶee buhŶĶot tagad Ŷkol̄a t̄ „Lihgas-Ŷwehtkus“ iŶrihtot, k̄ wehl ne kur, tas ir, lai katris „Ŷaw̄a wak̄a“ peĶz patiŶĶĶanas, peĶz tehmu-tehmu wiŶŶes waretu buht lihgŶimis, waijagot eeriktet daŶĶdaŶĶadus laika ŶaweĶkus, k̄ pilnigu buŶeti, dangoŶĶanu, ŶahŶĶu Ŷpehles iŶtabu r. — Tē Ŷkolotajs par daŶĶu eerikti Ŷawas domas teizīs un iĶpaŶĶi ŶahŶĶu Ŷpehlei wina iŶtab̄a pretojees, kas muhŶu dedŶigeem iŶrihtotajeem Ŷinams nebija pa prahtam. Un ko wini darija? IĶpaŶĶi weens no teem leels walodneeks buhdams, tuhlin kur kaĶdu Ŷatika, teiza, ka Ŷkolotajs eŶot ŶanahŶĶanahm preti, tabeĶt buhŶĶot paŶĶi Ŷaw̄as mahj̄as „balli“ iŶrihtot — un daŶĶus dŶeeditajus ari tahd̄a wiŶjē uŶ Ŷawu puŶi dabuja. Ŷkolotajs nu, ar daliteem ŶpeĶkeem, pee mehrla newareja tiŶt. Bet k̄ iŶdewahs atŶritejeem?

divus; sūhta jau no senakeem gadeem labu pulzinu sawu behlu uf Rulbigas un Deepajas gimnasijahm; pat Tehrpata naw bes Chdolneekem. Mahju ehkas wini pa labai dafai usbuhwejuschi no akmina un keegeleem, kop ruhpiigi sawu fainneezibu un renti aismatfā ihstā laikā. Pagasta manta sneedsahs lihds 20,000 rublu. Es domaju, ka wifas tahs ir spodras attihstibas sihmes.

Jahnis Neumanis.

Preefsch Zgaumu Aleksandra skolās, tā „Sakala“ sino, ir dezembra mehnesi pehrngadā labprahstīgu dahwanu eenahzis 954 rbl. 66 kap. Pa wifam lihds schim eenahzis: pee wirskomitejas 28,068 rbl. 79 kap., walsts-banku kantors lihds 1876. gada 10. dezembrim 5179 rbl. 20 kap. Tā tad wifš Zgaumu Aleksandra skolās kapitāls tagad istaifa 33,247 rbl. 65 kap., kamehr Latweefchi gaida preefsch sawas Aleksandra skolās labatus laikus.

Mafkawa. 18. janwara nakti Kurskas wilzeens noskrehja starp Schulgino un Laptero no sleedehm, zaur ko lokomotive un 11 wagoni sadragati, wirskonduktors nahwigi un lokomotives waditajs, furinatajs un konduktors weegli eewainoti.

Rijewa. Schē ir nejen useeta šlepena drukatawa, par kuru kahda Kreewu awise tā sino:

Metenu nedeka schogad aistezeja loti jautri un preezigi. Tāpehz tad ari polizejai bija daudš darba, un wareja zeret, ka winas usmaniba buhs wahjaka. Tā leekahs ari muhsu sozjalisti domajuschī, kas wehl arweenu nama issuhbuschi, jo tee schoreiš sawu šapulzeschanos nebija til šlepeni isdariuschi, tā zitahm reisehm. Jhī fakot, polizeja bija daburjūšī suat, ka 11. februari notifschot kahdā nomalus stahwoschā eelā šlepena šapulze. Mahja tika aplentta un schandarmi tanī eelaufahs. Tur tos šagaidija ihstena loschu krusa un tee wareja noseedsneekus tika tad pahrwaret, kad ari sawus schaujamos rihfus sahka leetat. Sanemti tika 7 wihreeschi un 3 seeweeschi; no pirmajeem 4 ir eewainoti, 3 loti grehti. Janoschewlo, ka ari weens schandarms pee tam sawu dšihwibu pametis; tas ir unterofizeers Kajanins, kas bija pehdejā karā lihdsi un pee pahreeschanas pahr Donawu, zaur sawu drošhibu Surga krusu ispelnijahs. Wina meefas tika 14. febr. ar wifu kara wihram peenahzigu godu apglabatas, pee kam publika leelā mehrā nehma dalibu.

Rosorowškas namā, kur zihnišchanahs notifa, atrada daudš eerot-schu, rakstu, grahmatu un zitu tahdu leetu.

Kamehr namā zihnijahs, tikam polizejai isdewahs uf eelas wehl 3 wihreeschus un 2 seeweeschus pehz stipras preti tureschanahs apzeetinat. Lai gan tee wijus sawu rewolweru patronus isschahwa, tad tomehr tika diwi polizejas saldati ir weegli eewainoti.

Politifšs pahrskats.

G. M. Rigā, 26. februari. Astrachanas fehrdšiga šlimiba jeb Afijas mehriš par fewi ir mafak šlahdi padarijis, ne tā tahs bailes, ko tas šazehlis. Pawifam tur fastimuschī 321 un mirošchi 357 zilweki. Jauneeželtais general-gubernators Loris-Melikows jau ilgu laiku sino uf Peterburgu, ka wina waldbibas-aprinki fastimuschanas ar mehri wairs naw manitas. Ahrsemju dakteri, kas sawu waldneeku usdewumā atnahfuschī uf šlimibas-lanku, lai mehra dabu un dseedaschanas-wihši jo šklairaki waretu nodibinat, ir to jau nobeigtu atraduschī un tadeht sawahm waldbihm telegrafeerejuschi, ka tee drošhibas-nofazijumi, ko tahs laiduschas zaur robeschu šlehgschamu r., lai mehriš ari tur ne-eeweeštos, tagad nu israhdotees par newaijadšigeem, mafakais tee welti apgruhtinot andeli un wispahrigu fatifschanos. Scho leezibu ir issazijuschī uštizami wihri un ta dibinajahs uf šlimibu un pahrliezinaschanos; ta naw issazita no Kreewu, bet no ahrsemju pufes. Tē tad nu zelahs fewifschs jautajums, proti: ar kahdu eemeslu ahrsemes, kamehr tahs wehl nebuht nebija pahrliezinaschahs, tā tahs leetas Astrachanas gubernā ihsteni stahw, til leelu trofni darija un Kreewiju no wifahm pufehm eeslehdša, it ka ta buhtu zaur zaurim mehra-šlima jeb mešonu walsts, kas pate nespehj gahdat par fehrgas apspeeschamu weenā weenigā un pee tam no ahrsemehm wifai tahlā apgabalina? Tikai kahds mehnesiš ir pagahjis, kamehr ahrsemes tā pret Kreewiju nolehma un jau tagad winu šimiseem sūhtneem wifai pafanlei jadara šinams, ka schis nolehmmums ir pa daudš afs, newaijadšigs! Un teescham, tas ir afs — Kreewija zaur to ir no wifas žiwiliseeretas Eiropas atschkirta, winas

andele nostahjahs, winas pelnas-awoti pa dafai ir aifdambeti, winas naudas-kursš kriht krihdams, jebšchu muhsu Waldiba dara kas ween tai spēhā, lai muhsu naudas-buhšchanas labotos. Un kas wifam tam dewa to zehloni? Waj Angli? Waj Turki? Waj warbuht Austreeschi? Nē — muhsu draugi, kam Kreewija daschu labu upuri nefušt, kam ta uštizejušt un bes pašhibas alafsch gahjušt palihgā — Wahzija, wispirms Pruhšija to darija un tahs zitas walstis tad dariga tāpat! Tihri ehromoti eet pafaulē. Tē mehš dseedam flawas- un pateizibas-dseefmas saweem laimineem, un pirmā brijhdi, kur wini mums ko war nodarit, tee ari nebuht nekawejahs. Leekahs, ka schē atdarifschana eeraugama par to, ka Kreewija, sawu eefschemes industriju glahbdama un zeldama, eewedumeem no ahrsemehm uslifufi jo leelaku tulu, zaur ko Wahzijas industrija pee mums ar mafatu šekmi tirgo, ne tā preefsch tam. — Ka muhsu Waldiba turpmat jo ilgaki apdomasees, eekam wina saweem mineteem draugeem bes pašhibas un tihri aif draudšibas sneegš politifsku palihgu, un ka Kreewu tanta jo wairaf apdomasees, eekam wina firšta Bismarka politikai usgawilehs, tā tas lihdsi schim bija parafst, — tas gan protams patš par fewi.

Jau senaf mehš efam sinojuschi, ka muhsu Waldiba neween Astrachanas gubernā un tahs turwumā ruhpejahs un gahdā par mehra apspeeschamu, bet ari wifā Walsti, ka tas tahlafi neifplatahs. Saprotams, ka schi wispahrigā ruhpeštiba sneedsahs ari pahr Baltijas gubernahm.

Bet kad daschi pee mums wehl jeb it ihpafchi tagad, kur mehriš jau par apspeestu usluhofjams, wifai tahlu sneegdamus un bailigus nofazijumus pagehredami, wispahrigas isbailes laudis uštura, pat wairo, tad tas atgahdina uf Wahzijas minetahm politifskahm bailehm. Waj ari kahds brijhnums, ka Baltija sawadas šumpatijas ar bailigeem laimineem! — Ka mums pee laika jagahdā, ka ari muhsu widuzi fehrgas neifzeltos, ir patš par fewi protams, bet til bailigeem mums tatschu newaijadsetu wis buht, tā muhsu laimineem. Mums peeteel, ka mehš ar Walsts waldbibas gribu un nofazijumeem einam rofu rofās, — kas tē pahraf, tas laifam ir no lauma. — Nahkofschā numurā mehš zeram pafneegt no Kursemes Wefelibas-komitejas (presidents Gubernatora š.) fastahditos nofazijumus, kas lipigu šlimibu un fehrgu deht eewehrojams. Lauzineekem ar teem peetifš, atšiht tā jaiturahs un tad sawu peenahskamu ispiildit.

Peesihmedami, ka eefschleetu Ministerijas waldneeks Makows no Keifara Majestetes ir eezelts par ihstu ministeri, mehš druzin nostatifimees uf jauno Bulgarijas walsti. Tur tagad ir fanahfufe pirmā tautas-šapulze un spreesch par walsts nobibinaschanas-šikumeem, kas fastahditi no Kreewijas Waldbibas. 10. februari muhsu Keifara weetneeks, firštš Dondutow-Korffakows, to atklahja, isšklaidrodams, ka parlamentam pašcham peenahlahs nospreest, kas jaunajai walstij buhtu derigs. Kreewu Waldiba sawā preefchlitumā tika sawas domas issazijufi. Pee atklahschanas bijuschī ari zitu walstju weetneeki un parafstijuschī lihdsi pirmo protokololu. Lihdsi 14. februaram aifgahja laifs ar parlamenta wehlešchanahm, pehz tam teel pašchi šikumi pahrspreesti. Par scheem mehš jo šihkafi runafim turmaf. — Pehz tam kad wisgaligs meers ar Turkeem nolihgts un muhsu kara-pulki jau dodahs uf mahjahm, ari generals fon Todtlebens 22. februari aifzelojis no Adrianopoles. Wifas lauschu kahrtas winam pafneeguschas pateizibas-rakstus, ko lai noleektot pee Keifara Aleksandra II. kahjahm. — Turpretim Winpus-Balkana eedšihwotaji ir loti bailigi, ka Turki tos atkal nejahf kaut, kad Kreewi buhs aifgahjuschi. Schini šinā wini Kreewu Waldibai ir kuhgannu eefneeguschī. Pa tam sino, ka atkal jau kahds šimts Bulgaru kriticis Turku negantibai par upuri!

Afganistanas emirs Schir Ali ir nomiris, tā jau efam sinojuschi. Tuhdat pehz wina nahwes ir bijufi afinaina kaušchanahs starp trona pagehretajeem. Bes nelaika waldneeka wezakaja dehla Jakuba, wehl grib waldbibas-krehšlu eenemt schi jaunafais brahlis, tad Schir Alija brahlis un wehl ziti rabi. Tā tā nomirejs zaur karu nahzis pee waldbibas, tā to ari wina pehznahkamais laifam tika zaur afinaineem zihnineem eeguhs, jebšchu gan nebuhtu jafschaubahs, ka Jakubs Kahns ir wina ihstais pehznahkamajs waldbibā. Jo ahtraki šinams schim radu-karam padaritu galu, kad karu ar Angleem nobeigtu un kad schē Jakubu atšihu par Afganistanas waldneeku; bet leekahs, ka Afganeeschi uf meeru wehl nodomā, jo pehz jaunafahm šinahm wini zere Anglus beidsot uswaret, tā tas jau senaf notizis.

